

Julya Rabinowich

Jedačica zemlje

Prevela: Sabine Marić

U Leovom stanu je vruće, ne na onaj uobičajeni ljetni način, nego kao usred pustinje, dok on i ja poput beduina zamotani u lanene plahte ležimo usred nepomične, ljepljive vrućine. Voda u Leovoj čaši je topla kao i naša vlažna lica. Lanena plahta nabrana je oko mog gornjeg dijela tijela i butina, te se valovito spušta prema rubu kreveta. U polumraku ranog jutra nalikuje pustinjskom krajoliku, bijeloj dini, još jednoj, mnogobrojnim koje se protežu u nepravilnim redovima.

Mjesec se spušta iza zaobljene Zemljine površine. Više se ne može raspoznati granica između neba i obzora, nebo je svjetlije plave boje koja obećava još veću vrućinu. Čuje se zavijanje životinje. Razvučeno i promuklo.

Često sam znala čuti takvo zavijanje na grčkim plažama na kojima sam provodila noći. Nastanjivali su ih čopori divljih pasa, gladnih, otuđenih i podmuklih poput mene. Ostavljeni i prestrašeni, ubrzo bi se stopili u jednog stvora s bezbroj usta, očiju, ušiju i grebajućih šapa; u velika, mala i ubojita tijela. Ponekad su lovili druge životinje, a znalo se dogoditi da napadnu i ljude.

U to vrijeme sam često spavala na plaži i nije me bilo strah; osjećala sam da sam dio čopora čak i više od nekih pasa. Jedanput je nekoliko njih, poput izvidnika, došlo do mene, oprezno, budna pogleda i podignutih ušiju, nimalo neprijateljski. Bešumno su se pojavili na humku, tamni obrisi na tamnom noćnom nebu, a oko njih su intenzivno sjajile bijele točke. Zvijezde.

Pijesak na grčkim plažama gori pod nogama već u rano jutro, a u podne je toliko vreo da sam se brinula za svoje plastične sandale, brinula sam se da ću ih poput smrdljive, šarene, druge kože morati odljepljivati sa svoje. Želim odlijepiti

Leovu isparavajuću kožu prije negoli me slijepi, začepi mi pore, prije negoli počnem širiti odbojan miris poput njega, miris koji je dio njegovog znoja, njegovog daha, njegovog dodira kojim me želi preplaviti, prožeti, kojim kroz mene želi ozdraviti. Odmičem se od njega usred tropske vrućine, a on me šapćući slijedi, ispušta zvukove poput životinje, dojenčeta. Leo izbacim mlitavu ruku poput kraka kojem uspijem izmaknuti u zadnji tren, i koji pada u prazninu prekrivenu plahtama i uništava bijeli pustinjski krajolik ispod kojeg sam se spretno izvukla, polagano savijajući noge i pažljivo spuštajući stopala na zeleni linoleum, deset crvenih točkica na prugastoj zelenoj boji pod svjetlom okrugle svjetiljke.

Šuljam se do kupatila, odmičem lice u stranu jer se sad ne želim vidjeti u ogledalu, ni Lea ni mene. Hladnom vodom polijevam vrat, vadim tabletu za glavobolju iz nesesera koji je u stranu potisnuo Leov neiskorišteni losion za poslije brijanja. Zatvaram vratašca. Spuštam glavu u umivaonik i otvaram slavinu. Moja kosa se počinje kovrčati od vlage, moje lice se podmuklo pojavljuje u polutama poput kraljice Gorgo na Perzejevom štitniku. Spretno izbjegavam svoj pogled. Na sigurnom sam.

Vruće je i mirno na balkonu koji gleda na stražnje dvorište, ptice se počinju buditi. Leova pepeljara je na rubu ograde, puna je pepela, podižem je i istresam je dolje u dvorište. Lagani vjetar odnosi pepeo postrance na susjedni balkon. Pogledam uvis, maglovito je, ne vide se zvijezde, ispod mene nema ni pijeska ni životinja. Stojim u tišini, čekam i shvaćam da osluškujem Leovo disanje, no ne čuvši ga, obuzme me neopisivi nemir, namjerno bacam pepeljaru na pod, kako bi zveketala i radila buku. I dalje ne čujem ništa, pričekam trenutak i šuljajući se vraćam u zagušljivi prostor, približim uho njegovim mokrim prsima, osjetim kako se miču i opustim se.

Moja leđa leže na vlažnim travnatim leđima Zemlje, oba su presvučena tankim slojem vlage. Sparno je, znojimo se, naša vlažnost se dodiruje i spaja, Zemlju i

mene. Leđa o leđa poput duelista. Na njezinim su leđima stabla uspravna poput sumnjičavih čekinja, na mojim samo svijetle dlačice jer zebem bez obzira na mlaki zrak. Nakon deset koraka okrenut ćemo se jedna prema drugoj, nakon deset koraka past će prvi pucanj. Prevarit ću. Prevarit ću kao i uvijek, još nikad nisam uspjela izbjeći laž, varku, previše sam slaba kako bih igrala otvorenim kartama, previše sam jaka kako bih propala, još ne. Kuća čeka. Sestra. Majka. Moj sin.

Lopaticama snažnije pritišćem svoju protivnicu, osjećam kako se na njenoj površini oblikuju jame, osjećam grumenčice njezina tijela na vratu, oslobođene od njezine beskrajno teške cjeline, toliko teže od moje, toliko veće, nezainteresirane i bez milosti, iako je i dalje naš dom. Sklapam oči.

Drži me čvrsto. Uzmi me natrag k sebi. Uzmi me natrag k sebi neokaljanu, uzmi me svu, sakrij me kod sebe, ugasi me, promijeni me dok ne postanem netko drugi, možda krava ili biljka.

Moji prsti traže put kroz travu, nestrpljivo ih guram u tlo kraj sebe, bezdušno trgam travke, nokat mog prstenjaka puca, bol je kratka, ali djelotvorna, podižem ruku k ustima. Mrvice crne zemlje ostaju zalijepljene za moje usne.

Otvaram oči. Crni kruh domovine, pomislim, prisjetim se crnog kruha moje majke koji je spekla u nedjelju, umotala u izvezenu krpu, tešku tkaninu sa crvenim vezom, sve na njoj je teško, crveno, crno, prisno, vrući kruh na glomaznom drvenom stolu u kuhinji, vrući prag od kamena, vruće ruke nad nanosom snijega, napola zatvorene, tamne oči, tamne poput njezinog crnog kruha koji je s mnogo ljubavi stisnula uz svoja ravna prsa, svaki hljebac kruha savršeno okrugao, trbuh plodonosne čiji plod je jestiv, ne samo jestiv nego dobar, nimalo uvrnut i pokvaren kao moj život, kao moj sin na kojeg pazi umjesto mene, jer netko mora zarađivati novac i jer ih oboje jedva podnosim. Dugačka, ravna kosa zavezana je u strogi čvor, na sljepoočnicama već dugo proviruje koža, a crvene naušnice krase također providne uši.

Gladna sam, iznenada i silno sam gladna, ta me glad otrgnula od Zemlje, od trave, podigla na noge, loše mi je od gladi, iznad mene je sunce, livada se okreće, kaleidoskop je žute i zelene boje, tamna crta kestenovih stabala uz rub livade također se okreće.

„Želiš li kavu, Leo?“ pjevuckam u kuhinji dok mi prsti prekopavaju ladicu, ruke mi drhte, moram se usredotočiti kako mi pokreti ne bi postali previše rastreseni inače će me čuti kako zveckam.

„Gdje si?!“, vikne Leo iz nekog dijela stana, iz polutame, nevidljiv. Njegov glas je nerazgovijetan, ne mogu ga locirati.

„Evo me“, viknem, u ladici je samo bezbroj kutija njegovih lijekova, iz njih izviruju pogrešno složene upute, prazne kapsule, šareno zapakirani kondomi, kutija cigareta.

Pažljivo zatvaram ladicu i krećem prema njegovom kišnom ogrtaču koji visi na stolcu kraj kuhinjskog stola. Uredno prebačen preko naslona za razliku od moje jakne, crnih nabora na mekanoj laganoj tkanini ispod koje viri smeđa cipela s izgaženom potpeticom. Trebala bih otići postolaru. Trebala bih otići liječniku. Već danima me muče jaki bolovi u donjem dijelu tijela koje laganim pritiskom ruku želim vratiti unutra, unutra u sebe kako bi zatim posve nestali.

„Dolazim“, lažem. Moja manikirana ruka nestaje u širokim džepovima njegovog kaputa, uklizavam u njegovu tajnu koju toliko želim razotkriti, rovarim po njemu kao što bi on rovario po meni da može. Napipala sam upaljač, papirnatu maramicu, kovanice. Drugi džep je prazan. Ispijam gutljaj hladne kave iz njegove šalice koja još stoji na polici u kuhinji, ostatak tamne lokve na dnu. Ako imam sreće već je zaspao. Opruge kreveta cvile, valja se s jednog kraja na drugi. Ako je svoje ključeve sakrio u džepu hlača moram čekati dok ne padne mrak, čekati na trzaj kojim otkopčava gornje dugme, na šuškanje traperera dok klize niz njegove čvrste listove, na njegovu znojnu toplinu uz moj trbuh, uz moja leđa, na

pištajući zvuk koji ispušta njegovo grlo kad naposljetku zaspe. Pretražujem jakne, staru uniformu, brda starih vlažnih novina koja prekrivaju pod. U uglu stoji usamljena košarica za mačke, mačak je već otišao, dao ga je odnijeti roditeljima iako ga ta životinja opušta u besanim noćima. Ja sam jeftinija životinja koja se može pobrinuti sama za sebe. Zbog nedefiniranog osjećaja stojim napeta i izgubljena u predsoblju, kao što je moja majka, ukočena pogleda koji ne traži i ne treba predmet promatranja, stajala u našem kad bih iznova odlazila. Dakle, opet moram pomisliti na svoju majku, a potom neizbježno i na sina.

Kleči li i on, neugodno se znojeći, kraj kreveta moje majke, dok promukla glasa moli da ga primi, a potom zahtijeva da to učini. Sve što ga slike u njegovoj glavi žele uvjeriti, u mraku može djelovati stvarno. Budi li se ona iz svog laganog sna u nadi da bi dah kraj njezina obraza napokon mogao biti onaj njezina muža, i koliko potom potraje dok je razočarenje posve ne probudi, a snovi je prepuste stvarnoj tmini oko njezina kreveta koju nastanjuje samo moj sin i ona, i nitko drugi. Gledaju se, vjerojatno se nepomično gledaju, vidim kako se nepomično gledaju, u mraku, još ne sviće, bijesni i prestrašeni, svjesni da su dobili nešto pogrešno, nešto razočaravajuće, nešto što nisu tražili, no bez čega ipak ne mogu dalje, on zastrašen svojom čežnjom, ona svojom nadom, ujedinjeni u vezi koju im namećem zbog svoje odsutnosti. Vani laje pas, vjerojatno susjedov, kojeg je probudio tresak vrata dječje sobe te glasni koraci u hodniku jer susjed ne može pronaći prekidač za svjetlo i jer se toliko uznemiren ne može orijentirati pa se zabije u naše rustikalne ormare. Zamišljam kako stojim kraj njega tamo u mračnom hodniku između obojanog rustikalnog namještaja, grubog tepiha s utkanim crvenim pijetlovima pod mojim golim stopalima, kako pospano naslanjam svoju glavu na njegovo rame. On miriše prisnije od bilo čega drugoga na svijetu, mogu namirisati zaostalo majčino mlijeko u kutovima njegovih

usana. Položim svu težinu svoje glave na njegovo rame i kažem: „Kad ćeš napokon umrijeti.“

Leov stan ima dva velika prozora, a nasuprot njima zid kuće na drugoj strani uske ulice. Tramvaji se zaustavljaju točno pred izlaznim vratima, prodoran zvuk kočnica svaku ga noć trgne iz sna kojeg traži i traži i toliko rijetko pronalazi kad ga treba. Ujutro je zbunjen od sna koji ga sad još čvršće drži i ismijava jer je polovicu noći proveo tragajući za njim te ostao samo sakupljač, lovac trenutaka, brojač satova, detaljist, cjepidlaka. „Moj san“, kaže on kao da ga je naslijedio, zaradio, unajmio ugovorom, i kao da je prevaren, svaki dan iznova, što ga vidljivo uznemiruje kao i sve ostale koje su lopovi prevarili za svu njihovu imovinu. Već vježba za svoj veliki san koji je neposredno pred njim, i kao svatko tko se predano bavi svojim hobijem ne želi da ga se smeta. Satima leži na leđima, s rukama ponekad pobožno, ponekad veličajno položenima na prsima, iznad visokog humka zvanog trbuh, na kojima se sivoplave dlačice kovrčaju poput malih, vlažnih zmija.

Ponekad satima gleda u strop. Uklonila sam paučinu iz uglova kako ne bi sve što gleda podsjećalo na propadanje, ostali su samo od sunca osvjetljeni obrisi lusteru koji je ponijela njegova bivša žena. Promatra istrošeni kabel koji se kroz lažnu štukaturu krivudavo proteže po stropu, prazni, bijeli prsten ovjesa, kratke komadiće koji strše van prepletenih kablova. Pali stolnu svjetiljku koju sam mu stavila na noćni ormarić. Potom fiksira svoja podbuhla stopala koja vire pod pokrivačem, pa široke izbrazdane nokte. Leo provodi puno vremena u ležećem položaju. Njegov život odvija se u kratkim zamasima moje pažnje i razvučenim stankama između toga. Njegovi roditelji često ga zovu, a on im poklopi slušalicu ili je uopće ne podigne. Žele doći po njega, žele ga odvesti u bolnicu, njegove štedne knjižice spremite na sigurno, žele me uloviti, uloviti me kako iz njihova sina isisavam i posljednje ostatke, ali ja sam oprezna kao svaki vampir, a Leo je

agresivan prema njima pa često stoje pred zaključanim vratima, zvone dugo, beznadno i uzaludno.

Zaštićeni svijetlim nitima čipkastih zavjesa, prozori Leova stana gledaju na mračnu i usku ulicu. Cijenim mir koji mi Austrijanci poklanjaju, uzevši u obzir njihove interese. Radije promatram crvenu božićnu zvijezdu u bijelom loncu sa zlatnim rubom nego pakosti koje svakodnevno priređuju sebi i drugima. To više me ljuti agresivno izlaganje navodne intime Leovih susjeda u stanu dijagonalno nasuprot njegovom. To izlaganje samog sebe je jeftino jer se događa bez razloga i povoda, toliko je nedostojno da mi se vratom diže žuč čija ga kiselina đavolsko žute boje izjeda. Već izdaleka prepoznajem njihov prozor, u stranu povučene zelene pruge od tkanine, njihova gola tijela u pokretu. Znam da samo čekaju kako bi svojom provokativnom funkcionalnošću posramili Lea, i znam da bih odmah mogla ubiti, trgati poput čudovišta, bacati trula jaja, a za njima i Leovu korištenu WC četku poput zvijezde Danice. Mogla bih odvratiti pogled. Odvratanje pogleda je majčina specijalnost, ne i moja. Kopulirajući par se cereka. Vjerojatno me smatraju suprugom nekog snoba, ponešto uvenulom, sa stambenim kreditom i kozmetičarkom iza ugla koja mi brčiće skida voskom. Unutar okvira Leovog prozora, Leovog života, postajem bezopasna, pitoma, građanska. Moj kratki predah, prolazno odmorište, posve različito od ostalih odmorišta na mom putu, razbacanih duž autoputova i predgrađa industrijskih gradića. Kad navečer izlazim iz kuće kako bih sakupila novac na koji čekaju tri osobe, nikad se bez razloga ne izlažem javno.

„Leo“, upitam prijetvorno, „želiš li igrati pikado sa mnom?“

Leo se laktima podigne sa mnogobrojnih jastuka, poslužavnik s posuđem se nakrivi, on uspije uloviti samo svoju šalicu, a tanjur s kojeg je netom posrkan boršt zveckajući pada na pod dok ispadaju preostali komadići mrkve, pravilni,

tamnocrveni kvadri. Padaju poput malih kocaka na golemu drvenu ploču, a ja sam još više raspoložena za igru.

„Ovdje?“ Leo me zbunjeno pogleda. „Nisam igrao već dvije godine“, kaže, „otkud znaš da sam uopće igrao? Nisam ti pričao o tome.“

Proklinjala sam svoj bijes koji me potiče na nekontrolirane akcije. Naravno da mi nije pričao o tome, kao što ne spominje ništa što se tiče njegove bivše žene, to poglavlje njegovog života još nije završeno, ali je jako čvrsto zaključano. Temeljito kao ladica njegove komode, koju sam tijekom ophodnji stana odavno otkrila, kao i ključ koji sakriva u nekadašnjem radnom stolu pretvorenom u skladište. Svaki dan mi iznova objašnjava da će se toga prihvatiti, srediti taj stol kako bi nastavio sa svojom poslovnom korespondencijom, otići u svoj ured, u svoj poslovni auto. U svoj svijet, dalek od mog.

Nije me predstavio niti jednom svom poznaniku, čula sam kako je susjedu kat iznad objasnio da sam jeftina čistačica. Znam da je pretpostavljao da ga neću razumjeti jer je govorio tiho i sa snažnim dijalektom.

Ali ja sam oštroga sluha. Pokušavam razumjeti sve njegove pokušaje uspostavljanja kontakata s vanjskim svijetom, katalogizirati i procijeniti. Sva pomoć koju može primiti izvana mene čini nepotrebnijom i ugroženijom. Zateknem se kako postajem ljubomorna na te pokušaje bijega koji su posve bezazleni: njegovi susjedi su upućeni, prije nego što sam došla žalili su se kod upravitelja zgrade zbog mirisa koji su se širili iz stana. Ni na koji način mu nisu pokušali pomoći niti su ga informirali o svojoj nakani. Kažem si to na glas, uvijek iznova, usprkos tome ponekad me obuzme nemir koji me tjera da jurim kroz Leov stan, da provjeravam njegove telefonske pozive, njegovu poštu. Ponekad stižu čestitke za ozdravljenje, isprva mnogobrojne, a kasnije sve manji broj, njih otvaram, čitam i uklanjam. Neke pažljivo zalijepim pa mu ih predam

ako me volja. Čudi ga što se njegova bivša žena ne javlja toliko dugo, ne može vjerovati da su ga zaboravili njegovi kolege. Odgovorim mu strpljivo, majčinski kao i svaki put u takvim situacijama, nježnije no što bi to ikad učinila moja majka koja je moje čelo hladila znatno grubljim pokretima dok je prala naš prag, a grubo hlađenje čela bilo je izraz nježnosti u usporedbi s batinama koje bi se pojavile iznenada, neočekivano i koje su stoga bile još više ponižavajuće. Isti tren osjetim pokret njezinih ruku na svom tijelu, one lebde poput dirigentskih palica, udaraju precizno, i već sviramo njezinu glazbu, jedan krug pa drugi. U jednom trenutku mi se čak i sviđa ta igra, pa poduzimam korake za koje znam da će zaslužiti batine jer joj želim dokazati da mi je svejedno i da sam pobijedila.

Ruke djece, a i moje, tople su, glatke, povezane. Oslobođena sam čistoće svog roditeljskog doma, ujedinjena sa svim seoskim kozarima i guščarima. Vičemo, smijemo se, sudaramo se i valjamo po blatu, paniramo se pijeskom, topla voda iz naših dlanova prska i bez iznimke na svim licima ostavlja pjege, napokon smo svi ljetno, bezbrižno, bučno stvorenje, deseterostruko veće od odraslih i dvadeseterostruko glasnije. Stisnem oči, koža djevojke iz susjedstva koju poznajem samo iz daljine, jer ne smijem izaći iz kuće, okrzne moju i djeluje poput baršuna.

To neočekivanije me pogodi udarac, naciljan i snažan, po mom potiljku. Donja čeljust svom snagom udari u gornju. Glasovi se na trenutak gube u šumovima koji se pretvore u slani okus u mojoj ustima. Nekoliko minuta kasnije sjedim za našim kuhinjskim stolom dok me ona nijemo i brzim pokretima pere previše vrućom vodom, a ja izbacujem ostatke sapunice u svoju krvavu maramicu. Ne plačem. Skupljam tekućinu odvratnog okusa u ustima, prebacujem je s lijeve na desnu stranu i puštam da kapa u ružičasti papir, dok ručnik od grube tkanine ostavlja goruće mrlje na mojim prsima, koje se pojavljuju zbog pokreta moje majke. Kao da me je ofarbao iskonskom crvenom bojom.

„Igraj se sa mnom, Leo“, pozivam ga ponovno. Pronašla sam ploču, ali ne i strelice. Nisu u zaključanoj ladici ni u ostalima, a ne želim trošiti novac na stvari koje mi neće koristiti ni za šta osim jednokratnog užitka. Leo se nesigurno nasmiješi, poznaje me kao gnjevnu i zabrinutu, ali ne i zaigranu. „Ne znam“, promrmlja i odgurne pokrivač u stranu.

Ispod pokrivača izleti val topline, u međuvremenu mi je taj miris poznat i ne smeta mi. Otkrivam da mi taj miris pomaže da u dugim, bespomoćnim noćima utonem u san, padnem kroz Leovu ruku kojom me je zagrlio, kroz jastuk i madrac s gumenim slojem, kroz betonsko olovni skelet kuće i asfaltiranu ulicu sve do dubokog, mekanog zemljanog carstva koje me napokon hvata.

„Reci mi gdje su strelice“, bodrim ga i nježno rukom prijedem preko njegove kože.

Leo mi položi ruku oko ramena i osloni svom težinom na moju kralježnicu. Vučem ga sve dok napola ne visi s ruba kreveta poput crijeva iz otvorene rane.

„Ne mogu izaći“, izusti. Zvuči kao da će briznuti u plač, ali svom snagom potiskuje suze. Nemilosrdna sam, i dalje ga vučem.

„Hajde, Leo. Možeš ti to.“

Ne želim vjerovati da će ostati ležati u tom krevetu sa mnom sve do samog kraja, ne želim biti zarobljena s njim pod tim uobičajeno smrdljivim pokrivačem, bez izgleda da ću ikad napustiti tu sobu.

S naporom ga ponovno prevrnem na jastuke i odlazim u potragu.

„U radnoj sobi, u maloj škrinji. U pernici“, glasno me upućuje Leo.

Škrinju mogu otvoriti nakon što gurnem u stranu hrpe novina i spisa, one se rasprostiru preda mnom kao Nastasjine tarot karte, nasumice vadim jednu, ona glasi: „Poštovani gospodine Brandstegl, već smo se pobrinuli za vašu zamjenu...“

Ime je nečitljivo, Leo je na pismo odložio šalicu s kavom, nekoliko puta, namjerno. Okrenem list, potpis je sad s gornje strane, a Leovo ime s donje, naglavačke. Leo je obješenik, pismo je karta, i sve je drugačije.

„Imaš je?“, vikne Leo svom snagom iz svoje bolesničke sobe, a ja mu ne odgovorim, puštam da Leova tarot karta padne na hrpu ostatka njegove povijesti, gurnem ruku u škrinju i pronalazim pernicu. Dio koji se otvara patentom ukrašen je skateboardom. Izvadim strelicu i požurim jer sam zbog čitavog cirkusa potrošila puno vremena. Bacam pernicu na pod, zalupim vratima i odlazim u predsoblje.

„Imaš je?“, ponovi Leo dok prolazim kraj njegovih vrata u smjeru hodnika prema otvorenom prozoru na kojemu mlada djevojka sjedi polugola i rasteže se pod suncem. Dok svoj pogled lijeno okreće u mom smjeru, ciljам, bacam i neznatno promašim to zeleno, drsko oko. Ona uzvikne, uhvati se za rame iz kojeg viri Leova izgrižena plastična drška, dok je hrđava strelica zabodena u njezinu kožu oko koje se već stvorila mala grimizna crvena kap, a ja iskoristim trenutak, sagnem se pod prozor i bešumno se odšuljam natrag u hodnik.